

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

ul. X Lecia PL 19-21, 68-100 Żagań

tel/fax (0 68) 478 77 77

e-mail: soswzagan@wp.pl www.sosw.zagan.pl

PROGRAM PROFILAKTYKI SOSW W ŻAGANIU

*Zatwierdzony Uchwałą Rady Pedagogicznej Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego
w Żaganiu Nr 2.10.2014 z dnia 01.10. 2014r. i przyjęty do realizacji na lata 2014-2019.*

Tekst jednolity.

SPIS TREŚCI:

I. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU PROFILAKTYKI

II. WSTĘP

III. DIAGNOZA POTRZEB DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNYCH

IV. CELE PROGRAMU PROFILAKTYKI

V. STRUKTURA ODZIAŁYWAŃ PROFILAKTYCZNYCH

VI. OBSZARY REALIZACJI PROGRAMU PROFILAKTYKI

VII. EWALUACJA PROGRAMU PROFILAKTYKI

I. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU PROFILAKTYKI.

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Art.72.

2. Konwencja o prawach Dziecka Art. 3, 19 i 33.
3. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U nr 67 z późn.zm)
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 czerwca 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej i wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. 2014 poz. 803).
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 lutego 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych statutow publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. z dn. 27 lutego 2007 r. Nr 35, poz. 222)
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 sierpnia 2009 r. zmieniające Rozporządzenie w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedniego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartej w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz.U. 2009 r. Nr 131 poz. 1079).
7. Program ochrony zdrowia.
8. Program ochrony zdrowia psychicznego.
9. Narodowy program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
11. Krajowy program zapobiegania zakażeniom HIV.
12. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno – pedagogicznych i innych publicznych poradni specjalistycznych oraz ramowego statutu tych poradni (Dz. U. 2013 poz.199).
13. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. 2013 r. poz. 523).
14. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 roku w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniami nakłada na placówki oświatowe obowiązek tworzenia i wdrażania programu profilaktyki uzależnień. Profilaktyka jest związana z ochroną zdrowia psychicznego (Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 r.).

II.WSTĘP.

Szkolny Program Profilaktyki jest programem profilaktyki środowiskowej, w którym obiektem oddziaływań jest całe środowisko szkolne.

Profilaktyka to proces wspierający zdrowie psychiczne i fizyczne poprzez pomoc potrzebną uczniowi do konfrontacji ze złożonymi, stresującymi warunkami życia oraz towarzyszenie mu w zdobywaniu wiedzy o zagrożeniach dla zdrowia lub życia oraz nabywaniu umiejętności przeciwdziałania tym zagrożeniom, jak również umożliwieniu uczniowi osiągnięcia satysfakcjonującego, społecznie akceptowanego życia.

Podstawowym założeniem niniejszego Programu jest rozpoznawanie i eliminowanie czynników ryzyka, jak również wzmacnianie czynników chroniących.

Założenia ogólne:

- ✓ Szkolny Program Profilaktyki jest uzupełnieniem Szkolnego Programu Wychowawczego
- ✓ odpowiada na istniejące w placówce i środowisku problemy
- ✓ Program jest kierowany przede wszystkim do uczniów będących wolnych od zagrożeń, jak również uczniów podwyższonego ryzyka, zainteresowanych rodziców, nauczycieli i pozostałych pracowników szkoły
- ✓ Program będzie realizowany na poziomie wszystkich typów szkół
- ✓ niniejszy Program opracowany został na okres 5 lat; podlega systematycznemu monitorowaniu i ewaluacji
- ✓ na jego podstawie corocznie opracowywany będzie Roczny Plan Działań Profilaktycznych
- ✓ Szkolny Program Profilaktyki będzie wprowadzony do realizacji po zaopiniowaniu przez Radę Pedagogiczną, Radę Rodziców oraz Samorząd Uczniowski.

Do najważniejszych zadań szkoły w zakresie profilaktyki należy:

- stwarzanie przyjaznego klimatu w szkole (dobra komunikacja, relacje interpersonalne pomiędzy pracownikami szkoły i uczniami, udzielanie emocjonalnego wsparcia dzieciom i młodzieży w sytuacjach trudnych)

- wypracowanie wspólnych działań szkoły wobec zagrożeń związanych z paleniem papierosów, picia alkoholu, kontaktów ze środkami uzależniającymi, itp. oraz konsekwentne ich wdrażanie
- budowanie poprawnych relacji z rodzicami i opiekunami prawnymi jako sojusznikami i partnerami w realizacji działań wychowawczych i profilaktycznych
- pomoc uczniom mającym trudności różnego rodzaju (w nauce, kontaktach z rówieśnikami, rodzinnymi, itp.)
- wczesne rozpoznawanie uczniów z grup ryzyka i jak najwcześniejsze rozpoczęcie odpowiednich działań
- kierowanie uczniów zagrożonych (w porozumieniu z rodzicami lub opiekunami prawnymi) do instytucji udzielających specjalistycznego wsparcia
- pedagogizacja rodziców oraz szkolenie kadry pedagogicznej w zakresie profilaktyki zagrożeń oraz umiejętności wychowawczych.

W literaturze (Gaś Z. B. Szkolny program profilaktyki: istota, konstruowanie, ewaluacja, MENiS, Warszawa 2003) wyróżnia się trzy poziomy profilaktyki:

- profilaktyka pierwszorzędowa- kierowana jest do całej społeczności szkolnej; ma na celu promocję zdrowia i zapobieganie pojawianiu się problemów związanych z zachowaniami destrukcyjnymi
- profilaktyka drugorzędowa – ma na celu ujawnienie osób o zwiększonym ryzyku dysfunkcyjności oraz pomoc w zapobieganiu rozwojowi zaburzeń
- profilaktyka trzeciorzędowa- adresowana jest do grupy wysokiego ryzyka; ma na celu redukcję zaburzeń; prowadzona jest przez specjalistów-terapeutów.

Profilaktyka jest realizowana przez następujące strategie:

1. Strategia informacyjna. Celem jest dostarczenie adekwatnych informacji na temat skutków zachowań ryzykownych i umożliwienie dokonywania racjonalnych wyborów. U podstaw tej strategii leży przekonanie, że ludzie, zwłaszcza młodzi, zachowują się ryzykownie, ponieważ zbyt mało wiedzą o mechanizmach i następstwach takich zachowań.
2. Strategia edukacyjna. Ma pomóc w rozwijaniu ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych (np. umiejętność nawiązywania kontaktów interpersonalnych, radzenia sobie ze stresem czy rozwiązywanie konfliktów). U

podstaw tej teorii leży przekonanie, iż ludzie nawet dysponujący odpowiednią wiedzą, podejmują zachowania ryzykowne z powodu braku umiejętności niezbędnych w funkcjonowaniu społecznym.

3. Strategia działań alternatywnych. Celem jest pomoc w zaspakajaniu ważnych potrzeb psychologicznych (np. sukcesu, przynależności, itp.) i osiąganie satysfakcji życiowej przez ułatwianie angażowania się w działalność akceptowaną społecznie – artystyczna, sportowa, społeczną. U podstaw tej strategii zakłada się, że wielu ludzi podejmuje zachowania ryzykowne ze względu na brak możliwości rozwoju zainteresowań i osiągania sukcesów pozytywnych.

W procesie psychospołecznego rozwoju dziecka ważną rolę odgrywa zaspokojenie jego potrzeb. Spełniają one funkcję regulatorów działania, są źródłem podejmowania przez dziecko różnych form aktywności. Niezaspokojone potrzeby oraz związane z tym stany frustracji powodują powstawanie zaburzeń w zachowaniu, trudności wychowawczych, nieprzystosowania społecznego.

Dzieci z niepełnosprawnością intelektualną są szczególnie narażone na depryzację potrzeb, na przyjmowanie agresji, jak i jej przejawianie. Warunki rozwoju i wychowania, jak również pewne cechy związane z niepełnosprawnością intelektualną (np. obniżona zdolność do myślenia abstrakcyjnego, znacznie obniżony krytycyzm, zmniejszona kontrola nad popędami, itp.) powodują zaburzenie w zaspakajaniu wielu potrzeb rozwojowych tych dzieci.

Do problemów dzieci i młodzieży związanych z rozwojem należą:

- problemy rozwojowe – biologiczne (np. zmiany w wyglądzie zewnętrznym), społeczne, psychiczne
- słaby system kontroli wewnętrznej, podejmowanie działań nieprzemyślanych i ryzykownych
- problemy związane z wysokim poziomem neurotyzmu – niska tolerancja na frustracje i problemy adaptacyjne.

Szkolny Program Profilaktyki w Specjalnym Ośrodku Szkolno -Wychowawczym w Żaganiu uwzględnia specyfikę i potrzeby dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną,

zarówno na poziomie Szkoły Podstawowej, Gimnazjum, jak również Szkoły Przysposabiającej do Pracy.

III. DIAGNOZA POTRZEB DZIAŁAŃ PROFILAKTYCZNYCH.

Program Profilaktyki w SOSW w Żaganiu powstał na podstawie diagnozy dokonanej na podstawie:

- ✓ informacji przekazanych przez wychowawców klas i grup wychowawczych
- ✓ informacji przekazanych przez innych nauczycieli i pracowników szkoły
- ✓ wykorzystaniu danych ankiet przeprowadzanych wśród uczniów , nauczycieli i rodziców
- ✓ analizy dokumentacji
- ✓ informacji uzyskanych od rodziców i opiekunów prawnych
- ✓ rozmów przeprowadzanych z pracownikami socjalnymi, kuratorami sądowymi, itp.
- ✓ konsultacji z psychologiem szkolnym
- ✓ wniosków z systematycznie prowadzonych obserwacji zachowań uczniów
- ✓ analizy wpisów w dziennikach lekcyjnych i wychowawczych, szczególnie dotyczących frekwencji problemów wychowawczych
- ✓ wniosków z prowadzonej ewaluacji wewnętrznej.

Do czynników ryzyka zaburzeń w zachowaniu w literaturze (J, Konopnicki, L.Mościcka, K. Kirejczyk i inni) wymienia się:

1. Rodzina – przemoc w rodzinie, utrata rodzica (śmierć, rozwód), alkoholizm w rodzinie, uzależnienia, brak więzi rodzinnych, przewlekła choroba w rodzinie, zbyt surowe wymagania stawiane dziecku, odrzucenie dziecka, bezrobocie i ubóstwo, nagle wypadki w rodzinie.
2. Środowisko – przemoc , konflikty religijne, narkotyki i alkohol, przewlekły poziom stresu, utrata statusu społecznego, przeżywanie ciągłych porażek, izolacja społeczna.
3. Zachowanie – ucieczki z domu, nadużywanie środków uzależniających, zaburzenia odżywiania, porażki lub stałe, niskie osiągnięcia w domu lub w szkole, powtarzające się problemy, napady wściekłości, fascynacja przemocą, problemy z przestrzeganiem prawa.
4. Osobowe – niska samoocena, poczucie bezradności i bezsilności, ponadprzeciętna inteligencja, uzdolnienia, słaba kontrola zachowań impulsywnych, niechęć do

przyjmowania pomocy, pragnienie odwetu lub zemsty, odrzucenie wartości tradycji, małe umiejętności społeczne.

Do czynników chroniących zalicza się:

- ✓ silną więź emocjonalną z rodziną
- ✓ zainteresowanie nauką szkolną
- ✓ regularne praktyki religijne
- ✓ poszanowanie norm, wartości, autorytetów, miejsce w pozytywnej grupie społecznej.

Przeprowadzona analiza wskazuje na następujące czynniki ryzyka wśród uczniów naszego Ośrodka:

- nikotynizm
- spożywanie alkoholu (starsi uczniowie)
- kontakty z dopalaczami
- agresja słowna, rzadziej fizyczna
- brak prawidłowych kontaktów z rówieśnikami i osobami dorosłymi
- nieumiejętność konstruktywnego rozwiązywania konfliktów
- zaburzenia w komunikacji interpersonalnej
- lekceważenie obowiązku szkolnego (niska frekwencja), szczególnie wśród uczniów gimnazjum
- niska świadomość zagrożenia uzależnieniami
- brak umiejętności asertywnych.

IV. CELE PROGRAMU PROFILAKTYKI.

Celem głównym Programu Profilaktyki jest:

- kształtowanie kompetencji i odpowiedzialności dzieci i młodzieży w zakresie budowania postawy społecznie akceptowanej, z dala od złych nawyków i nałogów, w oparciu o poczucie tożsamości i wiary we własne możliwości oraz poczucie więzi rodzinnej
- reagowanie w sytuacjach rozpoznania pierwszych prób podejmowania zachowań ryzykownych.

Cele szczegółowe programu:

- dostarczenie adekwatnych informacji na temat skutków zachowań ryzykownych i tym samym umożliwienie racjonalnego wyboru
- pomoc w rozwijaniu ważnych umiejętności społecznych i psychologicznych
- rozwijanie możliwości podejmowania działań alternatywnych poprzez zaangażowanie uczniów w działalność pozytywną
- wdrażanie wartości i norm, na których uczeń może się oprzeć w swoich wyborach
- podniesienie poziomu bezpieczeństwa uczniów
- pomoc przy organizowaniu pomocy specjalistycznej
- motywowanie do podjęcia i kontynuacji terapii.

Oczekiwane efekty wdrożenia Programu Profilaktyki:

- ✓ uczniowie posiadają wiedzę na temat: problemów uzależnień i ich skutkach, wpływie środków uzależniających na funkcjonowanie młodego organizmu, skutkach prawnych zachowań społecznie nieakceptowanych, możliwościach spędzania czasu wolnego
- ✓ nastąpiły zmiany w postawach i zachowaniach uczniów w zakresie kontroli emocji, prezentacji zachowań asertywnych, radzenia sobie ze stresem, umiejętności rozwiązywania konfliktów i nawiązywania prawidłowych kontaktów interpersonalnych
- ✓ uczniowie racjonalnie spędzają czas wolny poprzez: angażowanie się w zajęcia pozalekcyjne, rozwijanie indywidualnych zainteresowań, uprawianie sportu, pełnienie funkcji w szkole, udział w praktykach religijnych
- ✓ nastąpiły pozytywne zmiany w funkcjonowaniu szkolnym w zakresie kontaktów koleżeńskich, systematycznym uczęszczaniu na zajęcia lekcyjne, aktywnym spędzaniu czasu wolnego, angażowaniu się w organizację i udział w imprezach szkolnych i w grupach wychowawczych, pełnienie różnych funkcji, przestrzeganie regulaminu szkolnego.

Formy realizacji programu:

- zajęcia przedmiotowe
- godziny do dyspozycji wychowawcy
- zajęcia pozalekcyjne

- konkursy
- imprezy klasowe, szkolne i pozaszkolne
- wycieczki szkolne
- zajęcia z pedagogiem szkolnym
- zajęcia warsztatowe.

V. STRUKTURA ODZIAŁYWAŃ PROFILAKTYCZNYCH.

W realizację Programu Profilaktyki zaangażowana jest cała społeczność szkolna.

Dyrektor szkoły:

- dba o doskonalenie nauczycieli w zakresie działań profilaktycznych i wychowawczych
- monitoruje pracę wychowawców klas, pedagoga szkolnego i psychologa szkolnego
- wyznacza odpowiedzialnych za realizację
- diagnozuje oczekiwania uczniów i rodziców w zakresie profilaktyki
- współpracuje z podmiotami szkoły oraz instytucjami wspomagającymi działania z zakresu profilaktyki
- umacnia pozytywne relacje interpersonalne w szkole
- zachęca uczniów do udziału w działaniach profilaktycznych

Nauczyciele:

- współpracują z wychowawcami klas, pedagogiem szkolnym i psychologiem w realizacji zadań profilaktycznych
- wykonują zalecenia zawarte w orzeczeniach wydanych przez PPP i IPET-ach
- doskonalą kwalifikacje i zdobywają nowe umiejętności w zakresie działań profilaktycznych

Wychowawca klasy:

- integruje zespół klasowy

- dba o poczucie bezpieczeństwa i akceptacji ucznia w klasie
- wyposaża uczniów w umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach
- realizuje zadania w zakresie profilaktyki we współpracy z rodzicami uczniów
- doskonali swoje kwalifikacje i zdobywa nowe umiejętności w zakresie działań profilaktycznych
- jest wzorem konstruktywnych zachowań
- promuje zdrowy styl życia i wartościowe formy spędzania wolnego czasu
- utrzymuje osobowe relacje z uczniami (poprzez konsultacje, indywidualne rozmowy)
- konstruktywnie współpracuje z gronem pedagogicznym, pozostałymi pracownikami szkoły oraz rodzicami

Pedagog i psycholog szkolny:

- rozpoznaje indywidualne potrzeby uczniów
- analizuje przyczyny niepowodzeń szkolnych
- rozpoznaje potrzeby ekonomiczne uczniów
- określa formy i sposoby udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, odpowiednio do rozpoznanych potrzeb
- organizuje i prowadzi różne formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów, rodziców i nauczycieli
- podejmuje działania profilaktyczno-wychowawcze wynikające z Programu Wychowawczego Szkoły i Programu Profilaktyki Szkolnej w stosunku do uczniów, z udziałem rodziców i nauczycieli
- wspiera wychowawców i pozostałych pracowników w realizacji zadań profilaktyczno – wychowawczych
- doskonali swoje kwalifikacje i zdobywa nowe umiejętności w zakresie działań profilaktycznych

Rodzice:

- aktywnie współpracują ze szkołą, dzieląc odpowiedzialność za podejmowane wspólnie oddziaływania profilaktyczno – wychowawcze i opiekuńcze
- zdobywają wiedzę na temat potrzeb dzieci, zagrożeń społecznych i sposobów przeciwdziałania im

- dbają o dobry kontakt z dzieckiem
- stanowią wzór osobowy – model dla dziecka.
- korzystają z pomocy i wsparcia ze strony pedagoga, psychologa i szkolnej służby zdrowia w zakresie profilaktyki
 - wnioskują do odpowiednich organów i instytucji w sprawach niesienia specjalistycznej pomocy ich dziecku

Szkoła współpracuje w zakresie realizacji działań profilaktycznych z:

- Poradnią Pedagogiczno – Psychologiczną
- Policją i Strażą Miejską
- Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej
- Kuratorem Sądowym d/s Rodzinnych i Nieletnich

VI. OBSZARY REALIZACJI PROGRAMU PROFILAKTYKI.

1. Bezpieczeństwo w szkole i poza szkołą:
 - ✓ wzmocnianie poczucia bezpieczeństwa uczniów na terenie szkoły
 - ✓ nabywanie umiejętności zachowania bezpieczeństwa na ulicy (uczniowie szkoły podstawowej)
 - ✓ reagowanie w sytuacjach niebezpiecznych
 - ✓ bezpieczna zabawa i bezpieczny dom (uczniowie szkoły podstawowej).
2. Profilaktyka prozdrowotna:
 - ✓ promocja zdrowego stylu życia
 - ✓ racjonalne spędzanie czasu wolnego
 - ✓ zapobieganie uzależnieniom.

3. Profilaktyka zaburzeń funkcjonowania społecznego:

- ✓ integracja zespołu klasowego i całej społeczności szkolnej
- ✓ komunikacja umiejętności interpersonalnych
- ✓ kształtowanie pożądanych społecznie postaw
- ✓ zdobywanie wiedzy na temat sposobów rozwiązywania konfliktów oraz radzenia sobie w sytuacjach trudnych
- ✓ poprawa frekwencji na zajęciach szkolnych
- ✓ budowanie poczucia własnej wartości i pozytywnej samooceny.

VII. EWALUACJA PROGRAMU PROFILAKTYKI.

W każdym roku szkolnym będzie przeprowadzana ewaluacja działań w zakresie efektywności wdrażania Programu Profilaktyki i wprowadzane na jej podstawie zmiany.

Ewaluacji Programu będzie dokonywał wyznaczony przez Dyrektora szkoły zespół nauczycieli.

Cel ogólny ewaluacji: podniesienie efektywności pracy szkoły.

Cel szczegółowy: wprowadzanie zmian w rocznych programach profilaktyki na podstawie wniosków z ewaluacji.

Ewaluacji podlegać będą następujące zagadnienia:

- zgodność programu profilaktyki z przepisami prawa
- znajomość programu profilaktyki przez uczniów, rodziców, nauczycieli
- akceptacja założeń programu przez wszystkich zainteresowanych
- sposób realizacji założonych celów
- wpływ programu na rozwój ucznia w sferze psychofizycznej

- posiadanie przez uczniów podstawowej wiedzy na temat skutków kontaktów z różnymi środkami uzależniającymi
- posiadane przez uczniów umiejętności interpersonalne
- stan frekwencji uczniów na zajęciach szkolnych
- udział uczniów w ofercie zajęć pozalekcyjnych
- stan bezpieczeństwa w szkole
- stan wiedzy w zakresie zdrowego stylu życia.